

Asia: VN/26458/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle mikroliikkumista koskevaksi lainsäädännöksi

Esityksen tavoitteet

Huomiot esityksen tavoitteista

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto (EPT-verkosto) kiittää mahdollisuudesta lausua mikroliikkumista koskevasta lainsäädännöstä. EPT-verkosto on jo aikaisemmin lausunut Liikenneturvallisuusstrategiasta 2022–2026 ja ottanut kantaa liikenneturvallisuuteen päihteiden käytön ja ehkäisevän työn näkökulmasta. Aikaisemmissa lausunnoissamme olemme ilmaisseet huolestamme mikroliikenteeseen liittyvistä päihteiden käytön takia tapahtuneista onnettomuuksista ja niiden kustannuksista.

Valtioneuvosto on hyväksynyt Suomelle pitkän aikavälin liikenneturvallisuusvision (2050), jonka mukaan tieliikennejärjestelmä on suunniteltava siten, ettei kenenkään tarvitse kuolla eikä

loukkaantua vakavasti liikenteessä. Tämä tavoite on erittäin tärkeä, mutta myös kunnianhimoinen ja sen eteen on tehtävä konkreettisia toimenpiteitä.

Mikroliikenteellä, johon kuuluvat esimerkiksi sähköpotkulaudat ja moottorilla varustetut polkupyörät, on kasvava rooli liikenteessä. Vuonna 2023 vuokrattavia sähköpotkulautoja käytettiin Suomessa 16,2 miljoonalla matkalla, mikä on todiste niiden suosiosta. Sähköpotkulautojen vuokraustoiminta on kehittynyt merkittäväksi liiketoiminnaksi, ja sen liikevaihdoksi arvioidaan noin 30 miljoonaa euroa vuodessa. Mikroliikenteellä on kuitenkin myös kääntöpuolensa: liikenneonnettomuudet aiheuttavat suuria kustannuksia yhteiskunnalle, erityisesti terveydenhuollon näkökulmasta. Onnettomuuksien, erityisesti päihtyneenä polkupyörällä, sähköpotkulaudalla tai vastaavalla liikennevälineellä ajavien aiheuttamien, kustannuksiksi arvioidaan vuositasolla jopa 521 miljoonaa euroa, josta sähköpotkulautailun osuus on noin 130 miljoonaa.

EPT-verkosto tukee mikroliikennettä koskevaa lakiesitystä, joka sisältää konkreettisia ehdotuksia onnettomuuksien vähentämiseksi. Esimerkiksi kiinteän promillerajan asettaminen sähköpotkulaudoille ja muille kevyille sähköajoneuvoille sekä vuokrausajan rajoittaminen voi merkittävästi vähentää päihtyneenä ajamisen riskiä. Lisäksi mikroliikenteeseen liitetyt valvontatoimet voivat auttaa parantamaan turvallisuutta erityisesti vilkkaimpina aikoina, kuten viikonloppuoina, jolloin päihtyneenä ajaminen on yleisempää.

Näiden toimenpiteiden avulla voidaan edistää turvallisempaa liikennekulttuuria ja vähentää liikenneonnettomuuksien yhteiskunnallisia kustannuksia. Lainsäädännön uudistaminen on askel kohti 2050-vision toteutumista ja keino parantaa kaikkien liikenteessä olevien turvallisuutta.

Esityksen vaikutukset

Huomiot esityksen vaikutusten arviointia koskevasta luvusta 4.2

EPT-verkosto katsoo, että tieliikennelakiin lisättävä promilleraja 0,5 promillea moottorilla varustetun polkupyörän ja kevyen sähköajoneuvon kuljettamiselle on erittäin kannatettava. Promilleraja tekee näkyväksi sen, että ajoneuvoja ei tule ajaa päihtyneenä ja että se on myös rangaistava teko.

Esityksellä halutaan vaikuttaa erityisesti kaupunkien liikenteeseen. Verkosto muistuttaa, että myös taajamaliikenteessä vaaratilanteet ovat mahdollisia ja valvonta voi etäisyyksien takia olla hankalaa. Selkeä promilleraja auttaa kuljettajia tekemään päätöksen liikenteeseen lähdöstä myös sähköavusteisten ajoneuvon kohdalla.

Varsinkin lasten ja nuorten päihde- ja liikennekasvatuksessa on hyvä kertoa myös mikroliikenteen rajoituksista. Ehkäisevästä näkökulmasta on hyvä, että käytäntöjä yhtenäistetään ja tiedottaminen sekä viestiminen tältä osin helpottuu. On tärkeää, että yhä useampi ymmärtää, miten päihtymystila vaikuttaa esimerkiksi reaktiokykyyn, tasapainoon ja havainnointiin.

Verkosto näkee, että esityksessä mainitut rajoitukset ja valvontakeinot lisäävät liikenneturvallisuutta sekä vähentävät yksilöille, yhteisöille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja.

Mikroliikennelupa

Huomiot mikroliikennelupaa koskevista ehdotuksista

EPT-verkosto on jo aikaisemmissa lausunnoissaan liikenneturvallisuudesta nostanut esiin kaupunkien ja kuntien mahdollisuudet rajoittaa mikroliikennettä omista lähtökohdistaan. On hyvä, että lakia muutetaan niin, että erilaiset rajoitukset mikroliikenteeseen mahdollistuvat aikaisempaa paremmin.

Lakiuudistusta tarvitaan siitä näkökulmasta, että pelkät vuokratyryyksille vapaaehtoiset rajoitukset, kuten rajoitukset käyttää sähköpotkulautoja muuten kuin viikonloppuiltaisin, eivät ole riittäviä liikenneturvallisuuden kannalta. Vapaaehtoisia sopimuksia voidaan helposti purkaa, eikä näihin liity sanktioita. Verkoston näkökulmasta mikroliikennelupakäytäntö vähentää mahdollisia päihteistä aiheutuvia onnettomuuksia ja parantaa osaltaan liikenneturvaa.

Promilleraja

Huomiot kevyiden sähköajoneuvojen ja moottorilla varustettujen polkupyörien kuljettamisen promillerajaa koskevista ehdotuksista

Esitysluonnoksessa on nostettu esiin sekä huumausaineiden, että alkoholin käyttö. EPT-verkosto tukee tieliikennelain muutosta, jonka mukaan moottorilla varustetun polkupyörän ja kevyen sähköajoneuvon kuljettajille asetettaisiin 0,5 promillen alkoholiraja. Tämä raja on linjassa moottoriajoneuvojen kanssa ja vastaa monissa Euroopan maissa käytössä olevia sääntöjä.

Luonnoksessa huomioidaan myös huumausaineiden käyttö ja todetaan, että jatkossa huumausaineiden käyttöepäily antaa oikeuden selvittää pyöräilijän, sähköpotkulautailijan tai muun sähköavusteisen liikennevälineen käyttäjän päihtymystilan. Lakimuutoksessa ehdotetaan uuden pykälän, 183 a §, lisäämistä tieliikennelakiin, jossa säädettäisiin menettelytavoista alkoholin tai huumaavien aineiden käytön todentamiseksi. Esityksen mukaan poliisi, tullimies tai rajavartija voisi määrätä puhalluskokeeseen tai tarvittaessa verikokeeseen pyöräilijän, moottorilla varustetun pyörän tai kevyen sähköajoneuvon kuljettajan.

Vaikka promillerajaa ei aseteta tavallisille pyöräilijöille, heidän ajokykyään voidaan valvoa ja tarvittaessa tehdä päihteiden käyttöttesti, mikä parantaa liikenneturvallisuutta.

Alkoholipitoisuuden mittaus tehtäisiin pääsääntöisesti puhallustestinä, mutta mikäli henkilö ei suostu testiin tai testi ei ole suoritettavissa päihtymystilan vuoksi, voidaan hänet määrätä verikokeeseen. Huumausaineiden käyttöä epäiltäessä voidaan tehdä pikatesti, jonka positiivinen tulos vaatii aina vahvistuksen verikokeella.

EPT-verkosto katsoo, että ajon estäminen tilanteissa, joissa kuljettajan promilleraja ylitetään tai päihtymys selvästi haittaa ajokykyä, on perusteltu toimenpide. Tämä tukee liikenneturvallisuustavoitetta, jonka mukaan liikenteessä on toimittava siten, että turvalliset olosuhteet säilyvät kaikille tienkäyttäjille.

Verkosto painottaa myös liikenneseuraamusmaksun ennaltaehkäisevää vaikutusta: liian matala seuraamusmaksu ei välttämättä vähennä päihtyneenä ajamisen riskiä tehokkaasti.

Liikennevalvonta

Huomiot liikennevalvontaa koskevista ehdotuksista

-

Liikenteenohjauslaitteet

Huomiot uusia liikenteenohjauslaitteita (liikennemerkki ja tiemerkinä) koskevista ehdotuksista

-

Ajoneuvolain soveltamisala

Huomiot ajoneuvolain soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta

Huomiot muista mahdollisista asioista

EPT-verkoston näkökulmasta on hyvä, että päihtymystila liikenteessä otetaan vakavasti ja että mikroliikenteeseen liittyvät riskit tunnistetaan lakitasolla. Onnettomuuksien aiheuttamat kustannukset ovat merkittäviä, mutta onnettomuuksia voidaan myös ehkäistä erilaisin toimin. Hallitusohjelmaan kirjatut alkoholilain uudistukset tulevat lisäämään alkoholin saatavuutta, joten haittoja vähentäviä toimenpiteitä ja päätöksiä tullaan tarvitsemaan yhä enemmän.

Lakiuudistuksen valmistelutyössä tulisi ottaa kantaa siihen, mitä tapahtuu, kun viranomainen on todennut huumeiden vaikutuksen alaisena ajamisen. Minkälainen on sanktiomuodostus huumausaineen käytöstä? Saako henkilö rangaistuksen käyttöririkoksesta, sen sijaan että kyse on liikennesrikkomuksesta? Onko poliisilla velvollisuus ohjata henkilö eteenpäin avun piiriin? Tullaanko tällaisissa tilanteissa toimimaan, kuten moottoriajoneuvojen kohdalla tehdään?

EPT-verkoston näkökulmasta myös näihin kysymyksiin tulee ottaa kantaa.

Eloranta Annika

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto - Ehkäisevän päihdetyön
järjestöverkosto (63 järjestöä)